

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni nedelje in praznike. — Inzerati do 80 peti vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inzerati peti vrsta Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod veča mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za tuzemstvo Din 25.— Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica štov. 6
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Ure odločevanja o vojni ali miru

Objava londonskega načrta in nemškega memoranda — Daladier, Bonnet in general Gamelin v Londonu — Mussolini o možnostih razvoja — Drevi govori Hitler

Vsa mednarodna javnost z napeto pozornostjo zasleduje razvoj dogodkov v mrzličnem pričakovanju usodnih odločitev. Sedaj, ko so znane zahteve, ki jih je sporočila Nemčija Češkoslovaški s svojim memorandumom neposredno po drugem sestanku Hitlerja s Chamberlainom, nihče več ne dvomi, da bo ta teden odločil o miru in vojni v Evropi. Vojaški ukrepi, ki so jih zadnje dni izdale posamezne države, kažejo, da presojajo položaj zelo skeptično.

Zahteve, ki jih je stavila Nemčija, smatrajo za nesprejemljive ne samo v Pragi, marveč tudi v Parizu in Londonu. Češkoslovaška vlada je včeraj izdala proglas, v katerem poudarja svoje postopanje in svoje stališče. Dočim je bila pripravljena doprinesiti s sprejetjem

predlogov, ki so bili dogovorjeni na prvem sestanku med Chamberlainom in Hitlerjem, najtežje žrtve za ohranitev miru, so najnovejše Hitlerjeve zahteve absolutno nesprejemljive. V varstvo svojih interesov je zaradi tega češkoslovaška republika odredila splošno mobilizacijo.

Istočasno je mobilizirala sedem letnikov tudi Francija, Anglija pa je odredila mobilizacijo in vojno pripravljenost svoje vojne mornarice. Vojaške ukrepe so izdale tudi Poljska in Madžarska.

Včeraj so se ponovno sestali v Londonu angleški in francoski državniiki, da skupno proučijo položaj in da se dogovore o skupnih ukrepih.

Roosevelt predlaga mednarodno razsodišče

Brzojavna intervencija pri Hitlerju, Benešu, Chamberlainu in Daladieru

LONDON, 25. septembra. V silno senzacionalno je vzbudila v angleških političnih krogih vest, da je danes ponoči poslal prezident Združenih držav Roosevelt kancelarju Hitlerju in prezidentu dr. Benešu enako se glasečo, nad 500 besed obsegačo brzojavko.

V tej brzojavki poziva v imenu ameriškega naroda, naj ne prekineta pogajanj za mirno rešitev nastalega spora. V brzojavki pravi ameriški prezident, da bo prevladala sila, če bodo prenehala pogajanja in z njimi premoč treznega razuma. Obširno slika grozote bodoče vojne ter zaključuje z opozorilom, da sta obe prizadeti državi podpisali Kelloggov pakt. Zaradi tega predlaga mednarodno razsodišče, ki naj pristopi takoj k rešitvi češkoslovaško-nemškega konflikta.

Kopijo te brzojavke je poslal prezident Roosevelt tudi angleškemu predsedniku vlade Chamberlainu in predsedniku francoske vlade Daladieru.

Kaj zahtevajo Nemci

Davi je bila v izvlečku objavljena vsebina nemškega memoranduma, ki zahteva popolno razkosanje Češkoslovaške

London, 26. sept. br. Davi ob 3. jutraj je bil objavljen angleško-francoski načrt o ureditvi sudetskega vprašanja in nekateri podatki iz memoranda kancelarja Hitlerja.

Angleško-francoski načrt

Angleško francoski načrt, sestavljen na osnovi razgovorov ministrskega predsednika Chamberlaina in kancelarja Hitlerja v Berchtesgadeni ter sprejet od češkoslovaške vlade, vsebuje naslednje tri točke.

1. Odstop vsega češkoslovaškega ozemlja, v katerem je več ko polovica sudetsko nemškega prebivalstva. To ozemlje se odstopi brez plebiscita. Posebna točka določa, da se meje, kjer se izkaže nujna potreba, določijo po medsebojnem sporazumu med Nemčijo in Češkoslovaško. Razmejitve bo izvedla mednarodna komisija, v kateri bo zastopana tudi Češkoslovaška.

2. Zamenjava prebivalstva na osnovi svobodne odločitve v roku, ki se ima še določiti.

3. Ako je češkoslovaška vlada pripravljena izvesti te ukrepe, ki bistveno spreminjajo materialno strukturo države, potem ima pravico zahtevati mednarodno jamstvo za njeno varnost. V načrtu je predvideno splošno mednarodno jamstvo proti vsakemu napadu na Češkoslovaško. To jamstvo bi nadomestilo dosedanje zvezne in vojaške pogodbe. Angleška vlada je izjavila svojo pripravljenost sodelovati pri takem jamstvu.

Sprejem angleško francoskega načrta priča torej o izredni pripravljenosti Češkoslovaške do žrtve za ohranitev miru. Obenem poudarja načrt, kako zelo je zadeva važna za vso Evropo.

Nemški memorandum, ki je bil po posredovanju angleške vlade izročen

češkoslovaški vladi, ni bil objavljen v celoti, temveč le v izvlečku. V uvodu pravi memorandum, da »kažejo od ure do ure prihajajoče vesti o incidentih na sudetskoneemškem ozemlju, kako je postal položaj za sudetske Nemce popolnoma nevzdržen in kako zato predstavlja vedno večjo nevarnost za mir.« Takojšnja odcepitev ozemlja, na katerega odstop je Češkoslovaška že pristala, je postala zaradi tega nezbežna.

Nemški memorandum

Memorandum loči dvojno ozemlje: drugo, kjer naj se izvede ljudsko glasovanje. Obe ozemlji sta točno označeni na zemljevidu, ki je bil priložen memorandumu. Pri dokončni določitvi meje je Nemčija pripravljena upoštevati želje prebivalstva. Da se te želje ugotovijo, je potreben gotov rok za pripravo plebiscita.

Za nemško označeno ozemlje zasede takoj nemška vojna sila, ne glede na morebitno možnost, da bi se pri plebiscitu pokazala večina za Češkoslovaško. Ravnotako zasede češkoslovaška vojna sila ozemlje, ki je označeno za češko, ne glede na morebitno možnost, da bi se pri plebiscitu pokazala večina za Nemčijo.

Dalje pravi memorandum: V stremljenju po doseganju takojšnje in dokončne rešitve sudetskega vprašanja, predlaga Nemčija:

1. Takojšen umik češkoslovaške obojene sile (vojske, policije, žandarmerije ter obmejne in carinske straže) z označenega ozemlja, ki mora biti do 1. oktobra izročeno Nemčiji.

2. Izpraznjeno ozemlje se mora odstopiti v popolnem dosedanjem stanju, kakor to določa memorandumu priloženi dodatek. Nemška vlada pristaja na to,

da se dodelita nemškemu generalnemu štabu zastopnika češkoslovaške vlade in vojske za določitev načina, kako naj se izvede predaja ozemlja.

3. Češkoslovaška vlada naj takoj odstopi sudetske Nemce, ki so v češkoslovaški vojski ali policiji kjerkoli v republiki, ter jim omogoči nemoten povratek v njihov domovinski kraj.

4. Češkoslovaška vlada naj takoj izpusti vse politične aretirance nemške rase.

5. Nemška vlada je pripravljena pristopiti ljudsko glasovanje tudi v odstopljenem ozemlju v okrajih, ki se imajo naznačiti najkasneje do 25. novembra t. l. Zopetna sprememba nove meje na osnovi plebiscita bo izvedena po nemško-češki ali mednarodni komisiji. Glasovanje se izvrši pod kontrolo mednarodne komisije. Glasovalno pravico imajo vsi, ki so 28. okt. 1918 v dotičnem kraju stanovali ali bili pred tem dnem tam rojeni. Odloča enostavna večina glasovalcev obojega spola. Med glasovanjem morata obe stranki umakniti svoje čete z glasovalnega ozemlja. Čas in trajanje umika se določita po medsebojnem sporazumu.

6. Nemška vlada predlaga nemško-češko komisijo za ureditev vseh ostalih podrobnosti.

Memorandum sta priložena zemljevid in dodatek o izpraznitvi za nemško označenega ozemlja. Ta dodatek določa, da se mora to ozemlje izročiti Nemčiji popolnoma v stanju, kakor je sedaj. Nobena javna naprava, nobena gospodarska ustanova, noben vojaški ali prometni objekt se ne smejo odnesti, uničiti ali narediti neporabni. To velja posebej tudi za terenske naprave zračnega prometa, za radijske postaje, gospodarski in prometni material, zlasti železniški vozovni park, za elektrarne in plinarne in vodovode. Ne smejo se odstraniti živila, živina, surovine, krma itd.

Odgovor ČSR

London, 26. sept. e. Snóči ob 18.15 so se nadaljevala posvetovanja v Downing Streetu. V tukajšnjih krogih se je kmalu zvedelo, da je ob tej priliki češkoslovaški poslanik Masaryk izročil angleški vladi odgovor češkoslovaške vlade na Hitlerjev memorandum. O tem ni bilo izdano nikakoli službeno obvestilo, toda iz češkoslovaških virov doznajajo, da Češkoslovaška ni sprejela nemškega memoranda, vsaj ne v pogledu ultimativnega roka, ki je postavljen za evakuacijo sudetskega področja.

Praga, 26. sept. AA. (ČTK) Kakor se izve, navaja češkoslovaška nota, ki je bila danes izročena v Londonu razlike med angleško-francoskim načrtom in memorandum kancelarja Hitlerja. Po franco-

Kdaj bi nastopila Italija

Mussolini je danes dopoldne govoril v Veroni

Verona, 26. sept. br. Snóči je prispel min. predsednik Mussolin v Verono. Davi ob 10. je govoril na evilem fašističnem zborovanju. Deja lje med drugim: Naši nasprotniki, ki se zbirajo pod znamenji francoskega trikotnika ter boljševiškega rdečega srpa so imeli v zadnjih dneh kaj malo upanja, da se bodo stvari zasukale njim v korist. Razvoj dogodkov je prešel v fazo, ko je treba izraziti svoje mnenje: priznati je treba napore angleškega ministrskega predsednika, da se reši sedanji problem. Nemški memorandum se mnogo ne razlikuje od smernic, ki so bile določene na londonskem sestanku. Če pa se bodo Čehoslovaki še nadalje zanašali na svojo moč, je vsakomur jasno, kakšen bo končni zaključek. Od vsega početka je imel ves zgodovinski problem tri vidike, nemškega, madžarskega in poljskega. Z vseh treh mora biti integralno rešen. Če je kdo v Evropi, ki s mora o tem napraviti čiste račune in se zavesti vsega, kar bi sledilo, je to predsednik češkoslovaške republike.

V nadaljnjem govoru je podaril: Razvoj dogodkov si je mogoče takole predstavljati: Še nekaj dni je časa, da se problem mirno uredi. Če se ne bo našel mož, ki bi mogel preprečiti konflikt, se bo v prvem trenutku ta konflikt lokaliziral. Še verja-

sko-angleškem načrtu se glede mnogih stvari postavlja načelo, da bo podrobnosti odstopitve ozemlja predpisala nevtralna mednarodna komisija. Nasprotno pa Hitler zahteva, da se vse izvede po njegovih navodilih in na podlagi podrobnosti, ki so naznačene na karti. Po francosko-angleških predlogih ni bilo rečeno, da se morajo Čehi iz imenovanih pokrajin umakniti brez vsega. Hitler pa zahteva, da se morajo umakniti pred 1. oktobrom in tam pustiti vse svoje imetje. Na koncu note poudarjajo, da to, kar zahteva Hitler, dejansko ni rešitev sudetsko-nemškega vprašanja, temveč je to zahteva, da Nemčija z vojsko zasede vse strateško pomembne točke na češkoslovaškem obmejnem ozemlju.

mem, da Evropa ne bo hotela vojne, ki bi uničila njo samo. Evropa ima še mnogo večje potrebe, kakor pa da bi se povečala število grobnic na mejah svojih držav. Šele v tretji fazi je pričakovati, da bo konflikt dobi tak značaj, da bomo tudi mi prisiljeni poseči vmes in tedaj ne bomo niti za hip odvevali. Lahko še rečem, da se more tak razvoj dogodkov do tretje faze dovršiti z izredno naglico.

Zaman se evropska diplomacija še trudi, da bi rešila Versailles. Evropa, ki se je ustvarila na podlagi versajske pogodbe, je bila skonstruirana od ljudi s piramidalnem neznanjem zemljepis in zgodovine. Versailles je v agoniji. V tem tednu se odloča njegova usoda. V tem tednu se lahko rodi nova Evropa. Mi, ki smo zbrani okrog liktorskih znamenj, smo za to novo Evropo.

Veliki fašistični svet sklican za 1. oktober

Rim, 26. sept. e. Veliki fašistični svet je sklican za 1. oktober, na dan, ko poteče rok za odgovor Češkoslovaške na angleški memorandum. Smatrajo, da bo veliki fašistični svet na tej seji zavzel svoje končno stališče glede na mednarodni položaj.

Kako je prišlo do mobilizacije v ČSR

London, 26. sept. V Angleško vlado objavlja pojasnilo h komunikaciji češkoslovaške vlade o predzgodovini češkoslovaške mobilizacije. Angleška vlada pravi, da je 23. septembra najprej pozvala češkoslovaško vlado, naj ne pozvame nobenih korakov, ki bi mogli otežkovati nadaljni potek pogajanj.

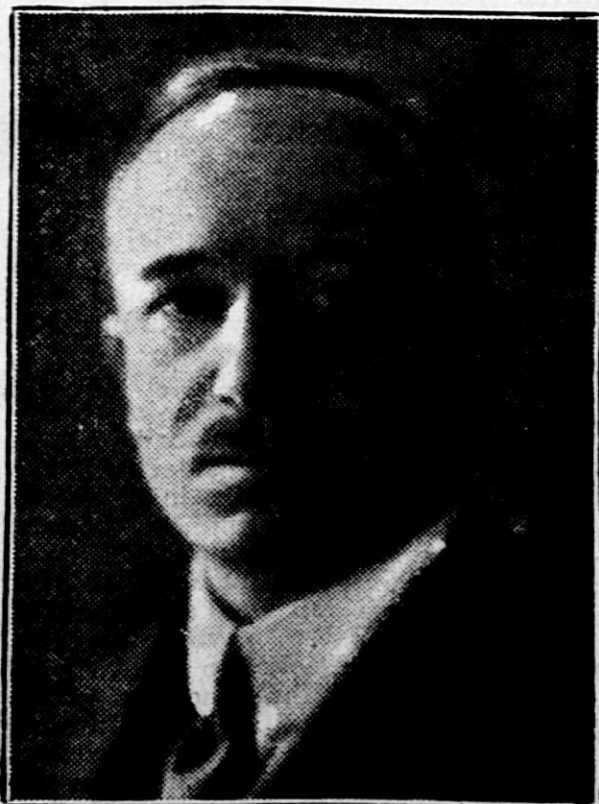
V petek zvečer pa je prejela poročilo češkoslovaške vlade, da je položaj nad vse napet in nevaren. Po tem poročilu je angleška vlada preko svojega predstavnika v Pragi sporočila ČSR »da ne more več prevzeti odgovornosti, da bi še nadalje odsvetovala splošno mobilizacijo«. Po tej izjavi je sledila splošna mobilizacija češkoslovaške vojske.

Rumunski general prestopil v čsl. vojsko

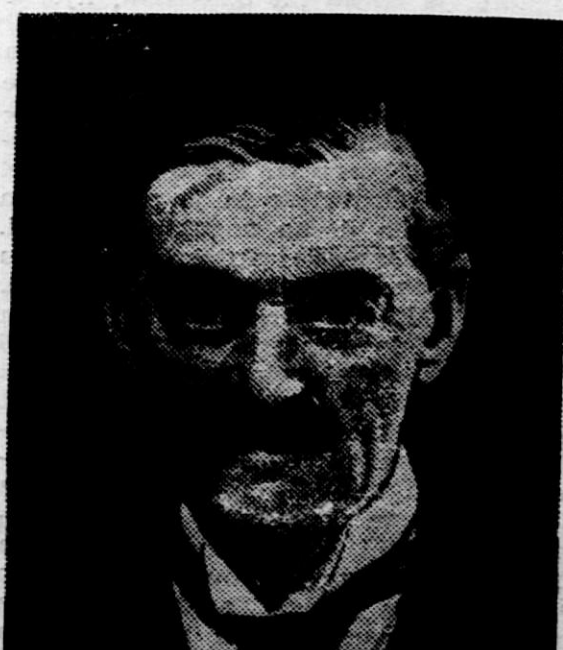
Praga, 26. sept. e. Rumunski divizijski general Anastaziu se je stavil češkoslovaški vladi na razpolago.

Milica v teh dneh na ČND

V njihovih rokah je usoda miru in vojne v Evropi

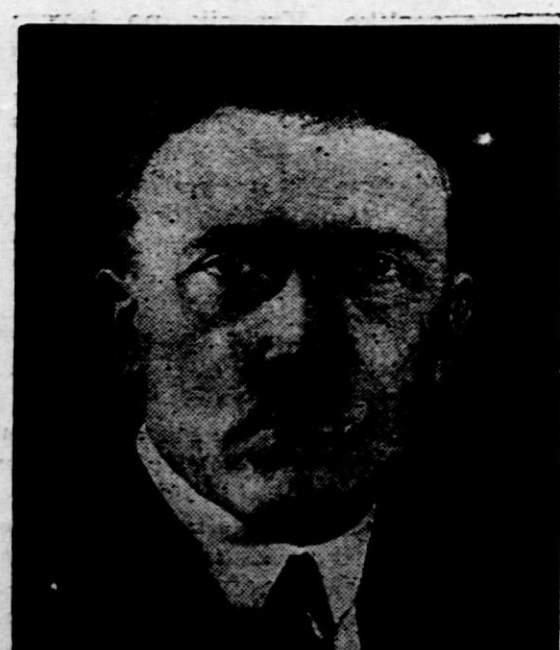
Dr. Edvard Beneš

Neville Chamberlain

Edouard Daladier

Adolf Hitler

Politični obzorik

Polemika Katoličizem

Veleznanec in značen je članek »Političen katoličizem« ki ga je objavila »Delavska pravica«, glasilo kršćanske delovne ljudstva. Glasilo pravi: Jugoslavija, strokovne zveze izpod peresa Viteka Muske, članek pravi, da so tudi v katoliških krogih jeli uvidavati in se zavedati, kako škodljiv in poguben je za katoliško cerkev in za versko življenje — politični katoličizem. Iz tega članka posnemamo odstavke, ki so posebno značilni in predstavljajo jedro Muskovih izjav.

Tu citamo: »Katoliške stranke, vemo, so nastale v dobi kulturnih bojev po francoski revoluciji in so se takrat močno razmahale. V tej dobi jim pač ne moremo odrežati zasluge, ki so jih imele za obrambo in varovanje cerkve. Toda gotovo je neizpodbitno dejstvo, da je velikansko vprašanje v današnjem času in v teh, v čisto v drugo smer obrnjenih razmerah, ali je danes cerkvi vse to, kar ji je menda nekoč koristilo, še koristno, ali pa ji vse to ne škoduje in je na polju meddržavnega in splošno svetovnega dogajanja celo ne kompromitira. Meni se namreč močno dozdeva, da se tu začnejo tudi tragika političnega katoličizma, katerega slabi nasledki niso omejeni samo na politično polje, temveč so segli tudi na polje kulturnega in socialnega udejstvovanja katoličanov... Vse, kar je res, da ima končno vsak državljani pravico do političnega udejstvovanja in prav tako tudi duhovnik, toda vendar je zelo dvomljiv moralni uspeh, ki ga bo s takšnim delovanjem dosegel. Najno je namreč v tem družabnem redu, ki danes vlada med katoličani, da bo postal zagovornik »političnega katoličizma« in tistih strank, kjer bo imel vplivno in odločilno vlogo. Vse, kar je bil ta silno zanimiv pojav opazovati v bivši SLS, v kateri so vključili vsemu vendarle imeli najbolj odločilno besedo in vodilno vlogo duhovniki. Ker pa je tudi pri duhovnikih nujno treba računati s človekom in človekovo naravo, ki najde posebno ob takih prilikah svojo silno zmaličeno podobo in strah, ki podvija in se ne oziroma na nobene norme, je prav v udejstvovanju teh duhovnikov v bivši slovenski »katoliški stranki« izvir mnogih predsodkov o vsem katoliškim med ljudstvom...

Že iz slovenskih razmer, se bolj pa iz današnjega položaja nemških in avstrijskih katoličanov in vsega katoliškega moramo sklepati, kako težki so nasledki »političnega katoličizma« in težko je pristati na mnenje nekaterih katoliških politikov, ki menijo, da vse to odtehta njegovo koristnost, ki jih pripisujejo politiki. Izkušstvo namreč čisto natančno potrjuje dejstvo, da vsi grehi, zabode in plitvosti političnih strank, ki jih podpirajo katoličani in katoliške avtoritete, obremenjujejo tudi cerkev in katoličizem. Pa tudi na polje političnega katoličizma v obeh katoliških sferah ima »politični katoličizem« silno porazen vpliv, kajti v večini primerov pač čisto namerno in zavestno zakriva in prikriva pravo podobo katoličizma in krščanstva. Dejstvo je, da se katoliške stranke prepogosto za dosego svojih ciljev in namenov poslužujejo nedovoljenih, nemoralnih sredstev za pritisek na vest ljudskih množic, in se tu začnejo največje zlo in največji moralni greh »političnega katoličizma«, da so namreč večkrat proglasili voditelji svoje osebno mnenje za nauk, o katerem je bilo razpravljati najstrožje prepovedano!

Prepričan sem, da je tu začetek in izvor vsega zla in neurejenosti v našem slovenskem »katoliškem občestvu«, čeprav naši slovenski »politični katoličisti« trdno zatrjujejo, da to ni res. Dejstvo je pač namreč, da je tako nastala ne samo pri nas v Slovenskem, temveč tudi marsikje drugje praksa, da se s svetlo, čisto postavi — morda celo nezvestno — v službo nesvetega in podrediti političnemu v smislu koristnega, za dosego cilja pripravnega orodja...»

Tem izjavam nimamo kaj dostaviti, saj osvetljejo dovolj drastično »politični katoličizem«!

„Poleg nas za druge prostora ni“

Prav zabavno je čitati zeleni tednik, kako se v potu svojega obraza trudi, da bi »preosnoval« družbo na stanovski in katoliški — pardon, krščanski podlagi. Katoliška podlaga je namreč v zadnjem času spremenjena, kdo ve, iz kakšnih razlogov, v »krščansko«. List neprestano piše o tej »preosnovi«, ni pa še črhnil besedice, kako si zamislija ta »preosnova«. Teden za tednom objavlja dolge in kratke članke in veže otrobe, toda človek se zaman muči, da bi iz teh otrob izločil kako zmo, kako programsko točko, po kateri bi se lahko sklepalo, kako se hoče izvesti to »svetopokopno reformno delo«. V eni svojih zadnjih števil je priobčil članek »Hinavcem neizprosen boja«. V tem članku piše med drugim: »Naši na splošno se ne morejo zadostno nakriviti svojih greš in svobodi in demokraciji. Ko smo pa mi s svojim stanovskim pokretom vstopili v slovensko javno življenje, so iz vseh tabornov jurili na nas. V žilici vode so nas hoteli utopiti. Med vsemi demagoškimi nasprotniki od nacionalista do »krščanskega« in marksovega socialista nismo odkrili v tem oziru nobene izjeme... Zato smo tudi v eni zadnjih števil zapisali: Ne pozabljamo, da smo na vseh straneh v boju s teroristi in naj nam nikar nikdo ne zamere, če v boju za svobodo stanov ne bomo rabili lesenih pušk in papirnatih topov. Po naši miselnosti ni s tistimi katoliškimi smerni, ki so v javnem življenju navedli »grede« za nasprotniki neke liberalno-svobodoljubne »smeti«, nobene skupnosti...»

—Ko je Križmarov list tako opravil s svojimi nasprotniki od nacionalista do krščanskega in marksovega socialista, izjavlja: V prepričanju, da je našemu malemu katoliškemu narodu zadostna ena delavska skupnost, ustvarjamo tako v njem za to skupnost enoten katoliški delavski stan. Poleg njega za noben drugi delavski pokret prostora ni! Vsak drug je po našem gledanju izven narodne skupnosti in zato tudi proti narodnim in praviim delavskim interesom...» V teh stavkih sicer ni nobene logike, kar pa tunjskega reformatorja ne

Tudi letos bo v Mariboru umetniški teden

Od 4. do 10. decembra — Pričetek akcije za zgraditev novega gledališkega poslopja

Maribor, 25. septembra. Tudi Maribor ima svojo kulturno tradicijo. Dočim je bilo kulturno življenje Maribora v predvojni dobi precej skopje odmerjeno, kar gre na račun kulturno inferiornega puščavnega meščanstva, ki se je potapljalo v materialnem dobročutju, se je kulturno snovanje v jugoslovenskem Mariboru dvignilo do višine, ki je dala našemu Mariboru pečat in vlogo drugega slovenskega kulturnega žarišča. V zadnjih letih se opaža povzročitev kulturno znanstvenih prizadevanj ob krasno urejenem »časopisu« za zgodovino in narodopisje, ob banov. arhivu, lepem razviku študijske knjižnice in drugih knjižnic, mariborskega muzeja, pojavu literarne revije (Piramida, Obzorja) itd. Nekak pospešen tempo v kulturno umetniški produkciji pa je nastopil z ustanovitvijo Umetniškega kluba v Mariboru, ki združuje v svojih vrstah umetnike vseh panog (književniki, likovni umetniki, gledalci, glasbeniki itd.), razen tega pa tudi vidne esejiste, kritike in druge kulturne delavce. Zasluga Umetniškega kluba je, da je laniški umetniški teden tako lepo uspel. Danes dopoldne pa so se zbrali člani mariborskega Umetniškega kluba v Mariboru, da razpravljajo predvsem o dveh važnih vprašanjih: O letošnjem umetniškem tednu in pa o event. ustanovitvi Društva za gradnjo novega gledališča v Mariboru.

Sprito važnosti dnevnega reda je bil odziv članstva precej številen. Uvodoma je poročal klubov predsednik dr. Maks S. nuderl, ki je v svojih izjavah sporel članstvu predloge klubovega vodstva glede organizacije, datuma nagrad letošnjega umetniškega tedna. V zvezi s tem poročilom se je razvila živahna debata, ki so se je udeležili malodane vsi navzoči, ki so izražali svoje mnenje glede raznih vprašanj v zvezi z umetniškim tednom. V duhu odobrenih predlogov, poteka debata ter sporenih spreminjavalnih predlogov je storil današnji izredni občni zbor sklepe, ki obsegajo vse potrebne konkretne stvari v zvezi z umetniškim tednom.

V smislu današnjih sklepov bo letošnji umetniški teden v Mariboru, za katerega je banška uprava tudi letos prispevala 15.000 din, od 4. do 10. decembra. Kakor lani, bodo tudi letos najboljša dela iz posameznih umetniških panog, ki bodo predložena, primerno nagradjena. V vsaki umetniški skupini bo po ena nagrada v znesku 2000 din in po ena nagrada v znesku 1000 din, dočim so bile lani v vsaki skupini po štiri nagrade in sicer potovalna 3000 din, prva nagrada 1500, druga 1000 tretja pa 750 din. Dela je treba predložiti do 4. novembra, skladbe in dramska dela izjemoma že do 15. oktobra. Predložena dela morajo biti s, nenatisnjena in še neobjavljena, slikarska in kiparska dela pa v Mariboru še nerazstavljena. Dne 4. decembra bo otvoritev razstave likovnih umetnikov, med tednom bo potem literarni večer, koncertni večer, ki se bo morabit združil z literarnim, in dramska predstava v gledališču, ki bo ob tej priliki uprizorilo najboljše ocenjene predložene dramske delo oz. če takšnega ne bo, pa drugo primerno slovensko dramsko delo. Določilo so se tudi posamezne žirije, kar ni bilo lahko, ker imajo nekateri člani žirije

od lani precej šibke hlače. V literarni žiriji so: prof. dr. A. Dolan, prof. 400 in L. Legisa. Pri literarni ocen najboljšega dramskega dela sodelujeta žirizirerja J. Kovič in V. Skrbnjak. V žiriji za likovno umetnost so: dr. Fr. Stjaneč, Fr. Kos in R. Rehar. V žiriji za igranje: včetrgovci Fr. Majer, dr. V. Kralj in R. Rehar. V žiriji za glasbo: ravnatelj Bajde, dr. Klasič in Greg. Zafornik.

Sledilo je razpravljanje o drugi točki dnevnega reda, to je o vprašanju novega gledališkega poslopja v Mariboru. K tej stvari je spregovoril najprej dr. M. S. nuderl, ki je naglašal, da je zidava novega gledališkega poslopja v Mariboru zadeva kulturnega prestiža, ki je vse bolj pereča. Izredni referat je podal upravnik Narodnega gledališča v Mariboru dr. Radovan Brenčič. Omenjal je historijat tega vprašanja, ki se je sprožilo že nekaj let, ko se je bilo treba odločiti za sedanjí prostor ali pa za prostor, kjer stoji hotel Orel. Zmagala je prva misel, četudi bi bila odločitev v smislu drugega prostora za uspešni prodor gledališke misli boljše in primerniše. Če razpravljamo o tej stvari, ki se zdi na prvi pogled nekoliko fantastična, je vendar nekaj konkretnih dejstev, ki postavljajo na vprašanja na realna tla. V smislu znanega načrta o zaščiti gotovih stavb, ki ga pa banska uprava še ni odobrila, četudi čaka že dve leti navzlic številnim urgencam na rešitev, je za novo Narodno gledališče rezerviran prostor ob vogalu Prešernove in Razlagove ulice. Ta prostor ni sicer najprimernejši, vendar pa bo s posredno zamisljivo mogoče za jamčiti novi gledališki stavbi markantno primaknjenost glavni mariborski prometni in poslovni žili, to je Aleksandrovi cesti. Že danes pa je treba poudariti, da potrebuje takšna stavba svojski arhitektonski značaj, ki naj vtisne Mariboru značilen pečat, kakor recimo staroslavni mariborski grad. Konkretna osnova stalnih hodnikov, ki bi se lahko pri morebitnem ugodnem poslojnim aranžmaju po drugih zgledih (NIS itd.) vsako leto sproti črpa, je gledališki dinar, ki vrže vsako leto lep znesek 100.000 dinarjev, ki bi se pa pozneje, ko bi bila nova stavba že tu, nedvomno zvišal. Razen tega je treba priletniti tudi banovino in mestno občino, ki bi z vsakoletnimi primernimi vnosi v proračun to akcijo nedvomno uspešno podprli. V svrhu čim večje rentabilnosti novega gledališča pa je treba že danes misliti na to, da se porazdelitev prostorov izvede po povsem drugih merilih kakor sedanje. Treba bo rezervirati več prostorov za nižje sloje, dočim naj bi bili prostori za višje sloje s dražjimi vstopninami sorazmerno manjši, kakor n. pr. v sedanjem gledališkem posloju, ki je bilo grajeno pretežno za meščansko aristokratske plasti mestnega prebivalstva.

Potem, ko so navzoči sprejeli poročilo g. upravnik dr. R. Brenčiča z odobravnjem na znanje, se je razvila izborna debata in je bil izvoljen pripravljalni odbor z dr. Brenčičem kot predsednikom in g. Čerinskovo kot tajnik. Ki naj izvrši vse potrebne priprave, da se zamlisi novega gledališča čim prej izvede, dočim se je zaenkrat opustila misel ustanovitve posebnega društva za gradnjo novega gledališkega poslopja.

Presenečenja in senzacije je prineslo

četrtlo kolo prvenstvenih tekem v mariborskem okrožju LNP — ISSK Maribor, Slavija, ČSK in Rapid so si delili točke

Maribor, 25. septembra. Mariborski nogomet že dolgo ne pomni takih presenečenj, kakršna so prinesle večerajšnje prvenstvene tekme v mariborskem okrožju LNP. Pravcato senzacijo je povzročil rezultat tekme med ISSK Mariborom in SK Slavijo, prijetno pa je presenetil rezultat, ki ga je dosegel SK Rapid na vročih čakovskihih tleh. Tretji rezultat med SK Zelezničarjem in SK Muro so v vrstah SK Zelezničarja sicer pričakovali, toda širša sporna javnost je računala s bolj tesnim rezultatom. Prvenstvena tabela je po večerajšnjih tekmah sledeča:

Čakovački SK	3	2	1	0	5:2	5
SK Rapid	4	2	1	1	12:7	5
SK Zelezničar	2	2	0	0	6:1	4
SK Mura	4	2	0	2	12:11	4
ISSK Maribor	3	0	1	2	2:4	1
SK Slavija	4	0	1	3	4:15	1

SK ZELENČAR : SK MURA 5:1 (2:1). Zelezničar, ki je drugič posegel v letošnje prvenstveno tekmovalje, je sigurno spravil obe točki pod streho. Pa tudi zaslužen, saj je bil v vsakem oziru boljše nasprotnik. Predvsem se je odlikoval ožja obramba, kjer sta se Frangež in Antolčić skupno z vratarjem Spangerjem odlično borila. V krški vrsti je povsem ustrezal le Eferl, dočim Stifter in Kardinar nista imela najboljšega dnevi. Slaba sta bila v dodajanju, pa tudi v defenzivni igri sta mnogo zagrešila. V napadu sta bila zelo dobra Pavlin in Ronjak, ki imata levi delež, da je moštvo zmagalo s tako lepo razliko. Krasnik na levem

moti, da bi teh zmedenih izjav naj za kajčuč s patetično izjavo: »Tem zmedenim cujem in metodam postavljamo mi novo zamisel enotnega stanu, ki naj na krščanski (nič več katoliški!) osnovah z drugimi stanov zgradi novo družbo svobodnih stanov.« — Ali se res najdejo pri nas še delavci, ki slede temu zmedenemu frazerju.

„Torba, kjer ni dobro za delavca“

»Ko hodi reči satan po svetu na lov za dušami ročnih in umskih delavcev, vabi se in druge v svoje mreže, toda vsakega z drugo zanko. Ko jih vabi, jih sila v eno torbo, kjer ni dobro za vsakega niti za en s tega delavca. Oba postanejo le eno stvar in priprava za njegovo razpisovalstvo cilje — mrtvo orodje.« — Slovenski delavec, štev. 36.

niso zaigrali s tako voljo, kakor nasprotnik, kar je tudi bilo usodno. Obramba je povsem zadovoljila, morda tudi krilci. Slab, da zelo slab, pa je bil napad, ki je hotel menda streljati gale iz neposredne bližine, saj drugače si ne moremo tolažiti igre napadale vrste, ki je kombinirala tako dolgo, da je žoga postala nasprotnikov plen.

Igra sama je bila prepletena z raznimi nepriznanimi in sabotažnimi akcijami, vendar razen omenjene nesreče ni bilo nič hudega. Sodil je g. Kovič, ki smo ga videli že bolje soditi.

V predtekmi je rezervna ISSK Maribora v prvenstveni tekmi premagala rezervno SK Slavije v razmerju 8:2. Dopoldne je na stadionu ob Tržaški cesti mladina SK Rapida zmagala nad mladino SK Zelezničarja v razmerju 2:1.

Mariborski fotoamaterji so se z vso vsmo lotili dela

Ob prvi mednarodni razstavi umetniške fotografije v Mariboru

Maribor, 24. septembra. Fotografija odkrije marsikaj, česar nam potopiši ne morejo nikdar povedati. V delih vseh fotoamaterjev se zrcali bistvo njihove nature in življenja. Zdi se, kakor da so nam odkrili najkrajše poti svoje duše in se nam predstavili v resnični podobi. To velja posebno za razstavljalce na prvi mednarodni razstavi umetniške fotografije v Mariboru. To za naše mesto edinstveno razstavo, nameščeno v siskolski dvorani na Aleksandrovi cesti, so svečano otvorili v soboto dopoldne ob navzočnosti številnih zastopnikov oblasti in organizacij. Razstavo je s primernim nagovorom otvoril g. inž. Vičič podpredsednik Fotokluba Maribor, ki je to krasno razstavo aranžiral. V svojem govoru se je g. inž. Vičič zahvalil ljubljanskemu fotoklubu, ki je odstopil najboljša dela iz svoje mednarodne razstave ob priliki letošnjega ljubljanskega velesejma in tako omogočil prvo mednarodno razstavo umetniške fotografije v Mariboru.

Morda se bo komu zdelo nekoliko čudno, da prihaja Fotoklub Maribor pred javnost kar z mednarodno razstavo in se bo gotovo marsikdo vprašal: Zakaj ne priredijo raje lastne razstave in nam ne pokažejo sadov klubovega dela? Toda mariborski Fotoklub je še mlad in se še mora prebijati skozi težkoče prvih začetkov. Fotoklub je še vedno brez strehe, brez stalnih prostorov, kjer bi se člani shajali in učili. Toda naši vrli fotoamaterji upajo, da se jim bo posrečilo dobiti primerne prostore, kajti le tako jim bo mogoče razširiti delokrog, prijeti tečaj, praktične vaje itd.

Peštica pionirjev-vzornikov v našem fotoamaterskem klubu daje iz sebe rela-

SK RAPID : ČAKOVAČKI SK 1:1 (0:0)

Tudi ta rezultat predstavlja presenečenje. Obenem pa je lep uspeh SK Rapida, ki se mu je posrečilo na vročih čakovskihih tleh iztrgati nasprotniku dragoceno točko. Po poteku igre sodeč bi sicer bila upravičena zmagla Mariborčanov, ki pa so imeli, kakor pravijo očividci, precejšnjo poročjo smole. Čakovački SK je že preteklo nedeljo v Mariboru dokazal, da ni več ono moštvo, kakor v pretekli nogometni sezoni. V moštvo je zlasti slaba krila vrsta, dočim je napad najbrže pozabil, kar je še pred meseci znal, to je — streljati iz vsake pozicije.

Rapid je predvajal lepo in koristno igro. Sicer se ni nihče posebno odlikoval, pa tudi izrazito slabih točk ni bilo v moštvo. Sodil je odlično g. Veblo iz Celja.

tivno mnogo, toda uspeh ne more biti zadovoljiv, ker za resno fotoamatersko delo mase, ki bi znala ceniti fotografijo tudi z estetske strani, niso še mogli pridobiti. Zato je treba v prvi vrsti vzgoje, ki si jo pridobi vsak fotoamater s kulturnim čutov, da gleda in vtise tudi res doživlja. Fotoamaterstvo je tako raznolično, da posega v prav vsa znanstvena in kulturna območja. Lepa fotografija je dragocen dokument dobe, v kateri živimo. Ohranja pa posejnim rodovom tudi marsikateri doživljaj in predmet, ki bi sicer zapadel popolni pozabi. Severni kotiček naše domovine je tako lep, da je vreden podrobnega študija s fotografsko kamero, ki nam omogoča, pokazati vse karakteristike zemlje, na kateri živimo, in njeno dušo.

V dokaz, da je temu tako, so razstavljena dela fotoamaterjev iz vseh delov sveta. Vidi se, da fotografija odkrije marsikaj, kar se ne da popisati in povedati. Med 273 slikami, ki je razstavljenih na prvi mednarodni razstavi umetniške fotografije v Mariboru, je ena lepa od druge. Slike so last 189 razstavljalcev iz 23 držav, ki so na marsikateri razstavi že želi velike uspehe in priznanja.

Tudi naši fotoamaterji hočejo korakati z njimi družno v eni vrsti. Da pa morejo doseči ta cilj, je neobhodno potrebno priletniti k delu prav vse, ki čutijo veselje do resnega dela. In prav ta namen ima prva mednarodna razstava umetniške fotografije v Mariboru, kakor je to pravilno očrtal podpredsednik inž. Vičič v svojem otvoritvenem govoru.

Razstava bo odprta do 3. oktobra t. l. in priporočamo vsem, ki se količnik zanimajo za fotografijo, da si ogledajo to edinstveno lepo razstavo.

Mariborske in okoliške novice

— Kako so nekdanji zidali. Pod tem naslovom piše tuk. Del. pol. v št. 95: V Jurčičevi ulici gradi na prostoru prejšnje Mariborske tiskarne trgovec Jakob Lah novo trgovsko hišo. Staro postopje so že podrli in je sedaj videti na stavbnem prostoru staro podrtje, ki sega od sosednje hiše trgovca Leyera za kakih pet metrov v stavbeni prostor g. Laha. Kakor smo zvedeli, ima ga Leyer v tisti stari lopi garažo in še sega za kakva dva metra v to stavbišče g. Laha kos druge podrtje, v kateri ima sosedla Leyer pralnico. To seveda silno ovira g. Lahu stavbo nove trgovske hiše in je zato hotel od g. Leyerjeve odkupiti tisti prostorček, ki bi ga bil tudi drago plačal. Toda ga Leyer pod nobenim pogojem in za noben denar tega jezika v tujo stavbišče, ni hotela odstopiti, tako da bo prava spakedenost v sredini te nove stavbe. Zadeva je značilen primer kako so v starem Mariboru dovoljevali zidati bogatim meščanom, ki so si lahko dovolili vs. kar se jim je poljubilo. Ali res ni sredstva, da bi se take stavbnim predpisom, požarni varnosti in higieni nasprotujoče anomalije odpravile, ki kvarijo lice mesta za cele rodove naprej!

— Mestna podjetja in naši obrtniki. Iz obrtniških vrst nam poročajo: »Obrtniki nismo danes v rožnatem položaju. Z vseh strani nas tišče razmere in nas stiskajo, da se naše stanje iz dneva v dan slabša. Zadržuje je bilo na nekem obrtniškem zborovanju govora tudi o posebnem vprašanju, ki živo zadeva interese naših obrtnikov: To so naša mestna podjetja. Prav je, če se ta podjetja lepo razvijajo. Ni pa prav, da ogrožajo eksistenco in delovno kapaciteto našega obrtništva, ki se itak bori z velikimi težavami. Sedaj se potegujejo celo za avtomatizacijo delavnice. Proti temu prizadevajo obrtniki kovarske stroke umerno odločno protestirati. Celotno mestni svetnik Sojč, ki pripada sedanjí rotovski četni, se z odločnimi besedami izjavil, da obrtniška dela ne spadajo v delokrog mestne občine, ki naj pusti naše obrtništvo živeti. V vrstah mariborskega obrtništva se opaža vse večje nezadovoljstvo in nezadovoljstvo s takšno razvojno tendenco Mestnih podjetij. Mariborjani gospodje drugih skrbí, kakor da ogrožajo eksistenco našega obrtništva?«

— Aktivna je laginla tiskar Radošča Maleku iz Potrebja, Aleksandrova cesta 31, ko se je mudil v neki gostilni na Glavnem trgu. Aktivko, v kateri je imel razne dokumente, je obesil na občasnik, kjer je pa ob svojem odhodu ni več našel.

Kolikor in kotarkar sta se »tiskar na ustu Kijevčevičarke in Tattenbachove ulice, Kijevčevičar Ubise Jank in Smotakovec je hotel prehiteti zanesljivo Konstantino Orovčič iz Razvanja. Pri tem je ušel v zadnje hote Orovčičeve in je podel, tako da si je odrgnila desno nogo in obe roki.

— Kote je leglo vojnojez. izkušni Franja Šimčič, starmojem na Tessen, Trubarjeva 4, ko se je mudil pred svetnim načelstvom. Kolo ima evst. štev. 3-2476 in trpi lastnik radi tatvine 1000 din škode.

— Huda kazen. Mali komunisti sene mariborskega okrožnega sodišča je obodil 27-letnega mizarskega posestnika Ivana Paherja na leto dni robije, 33-letnega ključavničarkega pomočnika Alfonza Kvalja na leto dni in 6 mesecev robije, oba na izgubo častnih državljanov pravice za 3 let, kar sta 20. avgusta okoli 11 vionit v stanovanje bratca Franca Vajna na Koroški cesti 59, pa sta bila pri tem

zasledena. Kazen je bila zaradi tega tako huda, kar sta bila oba radi tatvine in vionit že večkrat kaznovana.

— Otvoritev predstave v mariborskem gledališču bo v prizoriščju Shakespearejeve komedije »Kaj hočete«. Je to ena tipičnih veseloigrar nesmrtnega Angla, ko nam dramatik s svojo sugestivno močjo pričara svet fantazije in pravičnih zapletov, ki se zde na prvi pogled močno naivni, a so vendar tako mikavni in prislčni, da morajo pozabiti na tegobe tega sveta in se n hote predas čaru Shakespearevih verzov. Sodeluje ves dramski ansambl. Režira glavni režiser Jože Kovič. Oderska glasba: kapelnik Jirančič.

— Prodaja živil po hišah. Mestno poglavarstvo Maribor prepoveduje na osnovi § 5 veljavnega tržnega reda vsako ponujanje in prodajanje živil izven tržnega prostora. Ravno tako prepoveduje člen 50 pravilnika o natančnejših določilih za izvrševanje zakona o nadzorstvu nad živilji prodajo sirovega masla od hiše do hiše. Pod živila se razume tudi vse sadje in zelenjava. Proti kršitvejem tega razpisa se bo postopalo po določilih § 29 tržnega reda.

— Studenške novice. Studenti smo lahko ponosni, saj doblimo na trgu pred cerkvijo svojo tržnico, ki jo bodo pozneje prekrili. Razen tega so sklenili občinski očetje na petkovi seji, da bo zgrajena nova sirošnica za 120 do 130.000 din. Tudi nove stavbe vstajajo. Novemu gasilskemu domu bo sledila nova velika stanovanjska hiša železniškega podpornega društva na vogalu Stritarjeve in Erjavčeve ulice.

Mariborska beležnica

Kino Union: Vzorni soprog
Grajski kino: Gospodjari viharja
Dežurni lekarni: Maverjeva in Gosposki
in Vaupotova na Aleksandrovi cesti.
Maribor

Iz Ljutomera

— Premestitev. Po službeni potrebi sta premestena šolski upravitelj g. Alfonz Turk in njegova soproga ga. Barica Turko iz Strigove v Gorican v preloški srez.

Slana. Tudi pri nas je padla slana in napravila veliko škodo na ajdi. Nekateri kraji so prizadeti manj, drugi bolj. To je huda nesreča za našega poljedelca, ker se pri nas seje mnogo ajde.

— Krompirjeva bratva. Kmetje so jeli popravljati krompir, ki ga bo na splošno letos manj, ker ga je mnogo uničila pomladanska povenel. Krompir ni letos tako obrodil kakor prejšnja leta, pač pa je precej debel, lep in zdrav. Se sedaj je popravljano po njem veliko. V Pomurju so celo posevniki, ki ne bodo krompirja radi povodni pridelali niti za svojo hrano, kaj šele za seme, svinje in prodajo.

— Komarji, naloga. Nekoliko toplejše vreme je privabilo tudi komarje iz močvirnih godov. Ker so tudi komarji začutili hladno jesen, so postali še nadležnejši, kakor so bili poleti. Z regulacijo in čiščenjem naših potokov bo izgubila tudi ta golazen, ker bodo s tem odpravljene mlakuže.

— Gredajo lepo rozi. Lepi solnčni dnevi preteklega tedna so dali sladkorta gredčju, ki se ga je letos precej navadilo na trto. S tem vremenom bo nekoliko popravljen, kar je delavje preteklih tednov pokvarilo. Sedaj se je ustavilo tudi gredje in upamo, da s bo pri nadaljnjem ugodnem vremenu dvajset procent sladkorta na primerno višino.